

Evelin Ilves

Naise roll XXI sajandil on erutav teema pea kõikjal maailmas. Meil ka, aga tähelepanu pälvivad seisukohad on tihti äraspidised. Võtame näiteks presidendi abikaasa rolli. Kui üks endine (mees)peatoimetaja kirjutas oma kolumnis, et presidendi abikaasa roll on olla ilus (ja olla vait! – kõlas ridade vahelt), pörgatas palli edasi end varem naiste õiguste eest seisva ajakirjanikuna esitlenud (nais)ajakirjanik ja kurjustas, et miks president oma kaasat taltsutada ei suuda. Käsitletakse moodsas Eestis presidenti kui araabia šeiki, kes oma naise "taltsutab" ja valitseb? Ja mida nad soovitanuks, kui presidendi abikaasa olnuks mees? Olgu ilus, tasa ja taltsas?

Küsi, miks nii vähe naise tippjuhiks saab ja veelgi vähem tipp-poliitikuks? Esiteks on see liiga suur ohver pere arvelt, teiseks saadab naise alati suurem meedia (pahatahtlik) tähelepanu ja kolmandaks – naised ise ei vali naise. Need on objektiivsed põhjused kehtides erinevas järjestuses kõikjal arenenud maailmas.

Naiste tegemisi kajastatakse ja hinnatakse mõnevõrra teisiti kui meeste omi tegelikult kõikjal. Kus rohkem-vähem, aga piltlikult öeldes märgatakse naiste puhul ikka enne nägu ja meeste puhul tegu. Kõige võrdsemalt koheldakse sugusid põhjamaades. Ilmselt pole juhus, et põhjamaade ühiskonnad on eri uuringute alusel kõige hoolivamad, seal elavad maailma õnnelikemad inimesed, elatustase on kõrgeim ja sissetulekute ebavõrdsuse näitajad kõige madalamad. Sinna tööle siirdunud eestlased märgivad tihti põhjusena mitte kodumaale tagasi pöörduda just hoolivas ühiskonnas elamise lihtsat rõõmu.

Põhjamaade parlamentides on näiteks naiste osakaal üks suuremaid maailmas. Tõsi, saavutatud sookvootide toel. Seal rakendati neid ühena esimestest. Eestlane reageerib juba kvootide mainimisele protestiga. Tõsi, pole minagi nende otstarvet lõpuni mõistnud ega ka toetanud. Kuid et Euroopa Liidu 27-st liikmesriigist on sookvoodid kasutusel tervelt 22-s, pani mind asja üle järele mõtlema. Pilg ajalukku näitab, et sookvoote ei rakendatud üldse mitte selleks, et naistel parem oleks. Seda tehti selleks, et k ö i l, ühiskonnal tervikuna, tasakaalustatum ja parem elu oleks.

Me kardame, et kvoodid aitavad väiksema professionaalsusega inimesi liiga kergesti suure võimu ligi. Aga äkki annavad nad naistele lihtsalt enesekindlust ja julgust juurde valitsevas

meestekesksuses üldse kandideerida? Ja see on juba hoopis teine lugu.

Naised ja mehed tähtsustavad loomuldas erinevaid asju. Suur pilt sõltub mõlemast: kui majapidamise ümber on maaparandus tehtud, võsa võetud ja teed korras, siis vähem tähtis pole, kas muru on niidetud ja lilled istutatud. Isa vaatab oma teismelist poega ja mõtleb, mis ameti ta saab või kui hea ülikooli lõpetab. Ema mõtleb esimesena sellele, mida ta täna koolis sõi ja kas õhtusel peol äkki mõnuaineid ei tarvitata.

Unistame korraks: missugune oleks meie ühiskond, kui näiteks pooled parlamendiliikmeid oleksid naised? Kas näiteks lausjoomist ohjeldavad kolm maailmas järeleproovitud tulemuslikku meetet – kättesaadavuse piiramine, aktsiisi tõus ja reklaami piirangud – kehtiksid meil juba? Kas hambaravi riiklik finantseerimine oleks ära kaotatud? Kas massilist väikekoolide ja lasteaedade sulgemist oleks nii ulatuslikult ette võetud, sundides pisikesi lapsi iga päev kümneid kilomeetreid kruusateedel bussides loksuma? Ja kas näiteks raamatute, kutuuriütuste ja beebimähkmete käibemaksusoodustused oleksid meil tänaseni alles? Ei tea.

Aga rasketes oludes ja pingul eelarvet oskavad naised leidlikumalt ühisteks hüvedeks rakendada. Raha pole liiga vähe või liiga palju, raha on valikute küsimus.

Mulle tundub üha enam, et Eesti ühiskonna hoolivuse võti on naiste soovis ja võimaluses otsuste tegemises kaasa lüüa. Kust leida motivatsiooni? Missioonist? Kvootidest? Mis oleks kolmas... kümnes, meie, Eesti võimalus? Arutagem seda koos meestega. Nii nende eneste, laste, tuleviku ja meie endi pärast. Naised, võtke võimu!

Head algavat kevadet! Ja head naistepäeva!